

THE
ATLANTIS

argo

Erika
Swylerová

Knihy
dohadů

Knihy dohadů

Erika Swylerová

Knihy dohadů

S ilustracemi autorky

argo

Přeložila Petra Johana Poncarová

The Book of Speculation

Czech edition © Argo, 2017

Copyright © 2015 by Erica Swyler

Published by arrangement with Folio Literary Management,
LLC and Prava i Prevodi.

Translation © Petra Johana Poncarová, 2017

Cover art © Erika Swyler, 2015, Pavel Růt, 2017

Illustrations © Erica Swyler

ISBN 978-80-257-2014-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-2110-0 (e-kniha)

Mamince. Nedostává se mi slov.

1

kapitola

20. června

Dům na okraji útesu je v nebezpečí. Bouře dnes v noci rvala zemi na kusy, vířila vodu a rozházela po pláži láhve, mořské řasy a krutýře ostrorepů. Místo, kde jsem strávil celý svůj život, nejspíš nevydrží období podzimních bouří. Longislandský záliv je posetý pozůstatky domů a životů a všechny je ve své lačné tlamě drtí na písek. Je to hlad.

Měly se postavit vlnolamy a terasy, měla se podniknout opatření, ale nepodnikla se. Otcova apatie mi odkázala neřešitelný problém, příliš nákladný pro knihovníka z Napawsetu. My knihovníci jsme však známí svou vynalézavostí.

Kráčím směrem ke dřevěnému schodišti, které se táhne dolů po útesu a vede na pláž. Letos jsem zanedbával mozoly na nohou a v místech, kde se do nich zakously kameny, mě bolí chodidla. Na severním pobřeží je jen máloco důležitějšího než tvrdá chodidla. Má sestra Enola a já jsme v létě běhávali bosí, dokud se chodník nerozpálil tak, že jsme se prsty bořili do asfaltu. Lidi zvenčí po tomhle pobřeží neumí chodit.

Od paty schodiště na mě mává Frank McAvoy a pak obrátí pohled k útesu. Má s sebou svůj skif, krásné plavidlo, které působí dojem, že je vyřezali z jediného kusu dřeva. Frank staví lodě. Je to

dobrý člověk, který znal mou rodinu ještě předtím, než jsem se narodil. Když se usměje, obličej mu zbrázdí flekaté, větrem ošlehané vrásky – Ir, co strávil příliš mnoho let na slunci. Povytáhne obočí, až zmizí pod okrajem staré plátěné čapky, bez níž nikdy nechodí ven. Kdyby se můj otec býval dožil šedesátky, nejspíš by dnes vypadal jako Frank a měl by ty samé zažloutlé zuby a ty samé načervenalé pihy.

Při pohledu na Franka si vzpomenu, jak jsem se jako kluk plazil mezi dřevem připraveným na táborák a jeho obrovská ruka mě odtáhla pryč od padajícího polena. Vyvolává ve mně vzpomínku na otce skloněného nad grilem, jak pečce kukuřici, na závan spálených slupek a hořících hedvábných vláken, zatímco nás Frank zasypává rybářskými historkami. Frank si zjevně hrozně vymýšlí. Má matka a jeho žena ho pobízejí a jejich smích plaší racky. Teď však v tom výjevu dva lidé schází. Dívám se na Franka a vidím své rodiče a mám dojem, že on se při pohledu na mě zase nemůže ubránit myšlenkám na své zesnulé přátele.

„Vypadá to, že tě ta bouřka dost zasáhla, Simone,“ pronese.

„To jo. Přišel jsem o metr a půl.“ Metr a půl je podhodnocený odhad.

„Říkal jsem tvému tátovi, že s tím vlnolamem musí něco udělat, vysázet tam stromy.“ Frankův pozemek leží pár desítek metrů západně od mého domu, mnohem dál od vody na terasovitém útesu posetém stromy, který by měl Frankův dům ochránit, i kdyby mu doslova začalo téct do bot.

„Táta nikdy moc neposlouchal.“

„No, to ne. Ale stejně, nějaká ta záplata na vlnolamu by ti ušetřila spoustu starostí.“

„Vždyť víš, jak na tom byl.“ To ticho, ta odevzdanost.

Frank se nadechne přes zaťaté zuby a vydá suchý, pískavý zvuk. „Nejspíš si myslel, že bude mít víc času dát věci do pořádku.“

„To asi jo,“ přikývnu. Kdo ví, co si můj otec myslel?

„Voda se za posledních pár let dostala dost blízko.“

„Právě. Nemůžu si dovolit nechat ji dojít o moc dál. Jestli máš tip na někoho spolehlivého, rád bych se poptal u nějaké firmy.“

„Jasně. Někoho ti pošlu.“ Poškrábe se na zátylku. „Ale řeknu ti na rovinu, zadarmo to nebude.“

„Co je dneska zadarmo?“

„Nic.“

„Možná to dopadne tak, že to tu budu muset prodat.“

„To bych viděl moc nerad.“ Frank se zakaboní a stáhne si čepici do tváře.

„Pozemek má svou cenu, i kdyby dům spadnul.“

„Ještě si to rozmysli.“

Frank ví o mých finančních omezeních. Jeho dcera Alice také pracuje v knihovně. Alice je zrzavá a půvabná, směje se stejně jako její otec a umí to s dětmi. S lidmi dokáže pracovat lépe než já, a proto má na starosti program, zatímco já jsem u odborných knih. Ale nejsme tu kvůli Alici ani kvůli riskantnímu stavu mého domu. Jsme tu, abychom udělali to, co děláme už víc než deset let – umísťujeme bójky, aby se oddělil prostor pro plavání. Bouře byla tak silná, že vyrvala bóje i s kotvami. Zbyla z nich jen kupa zrezivělých řetězů a spletenec oranžového lana pokrytého korýši. Není se čemu divit, že mi to sebralo kus půdy.

„Pustíme se do toho?“

„Proč by ne. Den už mladší nebude.“

Svléknu si košili, přehodím si řetězy a lana přes rameno a pomalu se vydávám do vody.

„Určitě s tím nechceš pomoci?“ Skif skřípe na písku, když jej Frank postrkuje do vody.

„Ne, už to držím.“ Mohl bych to udělat sám, ale je bezpečnější mít s sebou Franka. Ale on tu vlastně není kvůli mně. Je tu z toho samého důvodu, proč i já každý rok vyrážím na tuto cestu: aby si připomněl mou matku Paulinu, která se v těchto místech utopila.

Na to, že je červen, je voda v zálivu ledová, ale jakmile do ní vstoupím, jsem najednou zas celý a má chodidla obemykají řasami pokryté

kameny, jako by pro ně byla uzpůsobená. Kotvící řetězy mě zpomalují, ale Frank mi přizpůsobuje tempo a krouží vesly. Jdu dál, dokud mi voda nesahá až k hrudi, potom ke krku. Těsně předtím, než se ponořím, vydechnu všechnen vzduch a pak se nadechnu, jak mě to jednoho vláhého rána koncem července naučila matka a jak jsem to potom já naučil svou sestru.

Umění zadržet dech spočívá v tom, že člověk musí mít žízeň.

„Rychle a prudce vydechni,“ radila mi máma a její hlas mi měkce zněl hned u ucha. Její husté černé vlasy se v pramenech vinuly v mělké vodě. Bylo mi pět. Tlačila mi dlaní na břicho, dokud jsem nezatáhl svaly tak, že se mi pupík málem dotýkal páteře. Pak zatlačila tvrdě a její ostré nehty mě bodaly do kůže. „Teď nádech, rychle. Šup šup. Roztáhni žebra. Mysli na tu šířku.“ Nadechla se a její hrudní koš se rozšiřoval, křehké ptačí kosti se rozpínaly, dokud neměla břicho kulaté jako soudek. Její bílé plavky ve vodě jasně zářily. Při pohledu na ně jsem mhouřil oči. Poklepala mi prstem na hrudní kost. Ťuk. Ťuk. Ťuk. „Dýcháš vrchem, Simone. Když budeš dýchat vrchem, utopíš se. Ubírá ti to prostor v břiše.“ Jemný dotek. Nepatrný úsměv. Máma říkala, že si musím představit, že jsem žíznivý, vysušený a prázdný, a pak se napít vzduchu. Napni kosti a mysli na šířku a hloubku. Když se moje břicho nafouklo jako tlustý buben, zašeptala: „Výborně, *výborně*. A teď jdeme pod vodu.“

A teď jdu pod vodu já. Kolem stínu Frankovy lodi pronikají pod hladinu úzké paprsky. Někdy ji zaslechnu, jak pluje vodou, a čas od času ji zahlédnu za oponou mořských řas, černé vlasy se mísí s chaluhami.

Můj vlastní dech mi dosedá na kůži jako jemná mlha.

Paulina, má matka, vystupovala v cirkuse a na poutích, předpokládala budoucnost a dělala asistentku kouzelníkovi. Byla to profesionální mořská panna, která se živila tím, že zadržovala dech. Naučila mě výborně plavat a uměla otci vykouzlit na tváři úsměv. Často někam zmizela. Odcházela z práce, anebo měla dvě až tři zaměstnání zároveň. Ubytovala se v hotelích jen proto, aby si

vyzkoušela jinou postel. Můj otec Daniel byl mechanik a představoval v jejím životě pevný bod. Seděl doma, usmíval se a čekal, až se vrátí a řekne mu *miláčku*.

Simone, miláčku. Taky mi tak říkávala.

V ten den, kdy odešla do vody, mi bylo sedm. Snažil jsem se na to ráno zapomenout, ale stalo se mou nejmilejší vzpomínkou na ni. Opustila nás ráno poté, co připravila snídani. Vajíčka natvrdo, která se musela rozbít o okraj talíře a oloupat nehty. Vždycky mi pod nimi uvízly malé úlomky skořápky. Rozbil jsem a oloupal Enolino vajíčko a nakrájel ho na kousky, aby ho mohla uchopit svými batolecími prsty. K tomu suché toasty a pomerančový džus. V časných hodinách v létě působí stíny temněji, tváře krásní a všechny prohlubně jsou jakoby hranatější. Paulina byla toho rána nádherná – jako labuť, jako někdo, kdo nedokáže zapadnout. Táta byl v práci v továrně. Byla s námi sama, prikyvovala a dívala se, jak Enole krájím vajíčko.

„Jsi dobrý starší bráška, Simone. Starej se o Enolu. Bude ti chtít utéct. Slib mi, že ji nenecháš.“

„Slibuju.“

„Ty jsi ale báječný kluk. To jsem vůbec nečekala. Vůbec jsem tě nečekala.“

Kyvadlo na kukačkových hodinách se houpalo sem a tam. Podupávala podpatkem o lino a potichu měřila čas. Enola byla celá upatlaná od vajíčka a drobků. Snažil jsem se jíst a zároveň udržet sestru čistou.

Po chvíli se matka postavila a uhladila si přední část žluté letní sukně. „Za chvíli se uvidíme, Simone. Na shledanou, Enolo.“

Políbila Enolu na tvář a mně přitiskla rty na temeno. Zamávala nám na rozloučenou, usmála se a odešla. Myslel jsem, že do práce. Jak jsem mohl vědět, že její sbohem znamená opravdu sbohem? Tíživé myšlenky oděné do nepatrných slov. Když se na mě to ráno dívala, věděla, že se o Enolu postarám. Věděla, že za ní nepůjdeme. Byl to jediný okamžik, kdy mohla odejít.

Zanedlouho poté – zatímco jsme s Alicí McAvoyovou závodili s autíčky na podlaze v obývacím pokoji – se máma utopila v zálivu.

Nakláním se do vody, tlačím se do ní hrudí a zarývám do ní prsty. Ještě pár kroků a s tlumeným zacinkáním upustím jednu z kotev. Dívám se na stín lodi. Frank je nesvůj. Vesla tlučou o vodní hladinu. Jaké to asi je, dýchat vodu? Představuju si matčin zkřivený obličej, ale jdu dál, dokud nepoložím další kotvu, pak vypustím z plic všechny vzduch a kráčím ke břehu. Snažím se udržet u dna tak dlouho, jak jen můžu – s Enolou jsme si tak kdysi hrávali. Plavat začnu až ve chvíli, kdy už při chůzi neudržím rovnováhu, a pak se mé paže rozběhnou v pravidelných tempech a prořezávají se zálivem jako jedna z Frankových lodí. V místech, kde mi voda sahá přesně nad hlavu, se vrátím ke dnu. To, co dělám, dělám kvůli Frankovi.

„Pomaloučku, Simone,“ říkávala mi máma. „I když to štípe, nech oči otevřené. Při potápění to bolí víc, než když se vynořuješ, ale nech je otevřené. Žádné mrkání.“ Sůl pálí, ale ona nikdy nemrkala, ani ve vodě, ani když ji do očí zasáhl vzduch. Byla jako pohyblivá socha. „Ani když už máš nos nad vodou, nedýchej. Počkej,“ řekla a podávala mi to slovo jako příslib. „Počkej, než se ti vynoří i pusa, ale pak se nadechni nosem, nebo budeš působit unaveně. A to si nemůžeš dovolit. A pak se usměj.“ Ačkoliv měla malá ústa a úzké rty, její úsměv byl široký jako moře. Ukázala mi, jak se správně uklonit: zdvihnout paže do výšky a vypnout hrud, jako jeřáb, co se chystá vzlétnout. „Dav miluje hodně malé lidi a hodně vysoké lidi. Neohýbej se v pase jako nějaký herec, to tě zkrátí. Nech je, ať si myslí, že jsi vyšší.“ Usmála se na mě a zdvihla paže: „Ty budeš totiž hodně vysoký, Simone.“ Nepatrné pokývnutí směrem k neviditelnému obecenstvu. „A buď taky laskavý. Vždycky buď laskavý.“

Teď se neukláním. Kvůli Frankovi ne. Naposledy jsem se uklánil, když jsem to učil Enolu a slaná voda nás štípala v očích tak hrozně, že jsme vypadali, jako bychom se poprali. Stejně se ale

usměju a zhluboka se nadechnu nosem. Nechám žebra, aby se roztáhla, a naplním břicho vzduchem.

„Už jsem myslel, že tam pro tebe budu muset skočit,“ volá na mě Frank.

„Jak dlouho jsem tam byl?“

Podívá se na hodinky s popraskaným koženým náramkem a vydechne. „Devět minut.“

„Máma zvládla i jedenáct.“ Zatřesu hlavou, aby mi z vlasů okapala voda, a dvakrát poskočím, abych ji dostal z ucha.

„Nikdy jsem tomu nerozuměl,“ zamumlá Frank a uvolňuje vesla z úchytů. S rachotem je hodí na dno skifu. Existuje otázka, na niž se ani jeden z nás neptá: jak dlouho trvá někomu, kdo umí zadržovat dech, aby se utopil?

Když si přes ramena přehodím košili, syje se z ní spousta písku – důsledek života na pobřeží. Písek máme ve vlasech, pod nehty na prstech u nohou i v záhybech prostěradel.

Frank mě dožene. Vytáhl loď na břeh a odfukuje námahou.

„Měl jsi mě nechat, abych ti s tím pomohl.“

Poplácá mě po zádech. „Kdybych se občas trochu nenamáhal, mohl bych třeba zestárnout.“

Povídáme si o životě v přístavišti. Stěžuje si na převahu sklolaminátových lodí. Společně se rozplýváme nad Větrným mlýnem, závodní plachetnicí, kterou Frank vlastnil společně s tátou. Když se máma utopila, táta tu loď bez jakéhokoliv vysvětlení prodal. Vůči Frankovi to bylo kruté, ale myslím, že by si býval mohl dovolit ji koupit, kdyby chtěl. V rozhovoru se vyhýbáme domu, ačkoliv je zjevně rozrušený mým nápadem ho prodat. Také bych si ho radši nechal. Místo toho si vyměňujeme zdvořilostní fráze o Alici. Říkám, že na ni dávám pozor, ačkoliv je to zbytečné.

„A jak se má ta tvoje ségra? Už se někde usadila?“

„Nevím. A upřímně řečeno si nemyslím, že se někdy usadí.“

Frank se pousměje. Oba myslíme na to samé: Enola je stejně nepokojná jako máma.

„Pořád vykládá karty?“ zeptá se.

„Nějak se protlouká.“ Přidala se ke komediantům. Jakmile to řeknu, můžeme si odškrtnout poslední položku na seznamu konverzačních námětů. Vysušíme skif a zdvihneme ho zpátky na vlnolam.

„Jdeš nahoru?“ zeptám se. „Vrátím se s tebou.“

„Je pěkně,“ odpoví. „Asi tady dole ještě chvíli zůstanu.“ Rituál je u konce. Vždycky se rozloučíme hned, jakmile utopíme své duchy.

Stoupám po schodech zpátky nahoru. Vyhýbám se jedovatci, který se obtáčí kolem zábradlí, bujně pokrývá celý sráz – nikdo ho nevytrhává, protože cokoliv, co zpevňuje písek, stojí za jakékoliv další problémy – a prorůstá plážovou trávou. Mířím k domu. Stejně jako mnoho domů v Napawsetu je i ten můj pravá koloniální stavba postavená na sklonku prvního desetiletí osmnáctého století. Dokud ji před pár lety neodvál severovýchodní vítr, visela vedle vstupních dveří plaketa historické společnosti. *Dům Timothyho Wabashe*. Vzhled domu – odlupující se bílá omítka, čtyři pokroucená okna, nakloněné schody – poukazuje na dlouhodobé zanedbávání a vážný nedostatek prostředků.

Na zašlém zeleném schodu před vchodem (k tomu se ještě dostanu) vykukuje zpoza otevřených sítových dveří balík. Pošťák vždycky nechává ty dveře otevřené, ačkoliv jsem mu už napsal desítky vzkazů, aby to nedělal. Poslední věc, kterou potřebuju, je znova zasazovat dveře v domě, v němž ode dne, kdy ho postavili, nelze najít jediný pravý úhel. Nic jsem si neobjednal a nena padá mě, kdo by mi mohl něco posílat. Enola zřídka kdy zůstane na jednom místě dost dlouho na to, aby poslala víc než pohlednici. A i ty jsou většinou prázdné.

Balíček je těžký a zvláštní, adresa je psaná pavoučím škrabopisem postaršího člověka – znám tenhle styl, protože patroni naší knihovny jsou většinou dřívějšího data narození. Což mi připomíná, že se musím zeptat Janice, zda by se v rozpočtu knihovny nenašly nějaké pružné fondy. Kdybych vyspravil vlnolam, možná nebude tak zle. Nechci vyšší plat, ale spíš jednorázovou odměnu

za dlouholeté služby. Odesílatele neznám, je jím jakýsi pan Churchwarry z Iowy. Shrnu ze stolu hromadu papírů – několik článků o cirkusech a poutích, které jsem během let sesbíral, abych měl trochu přehled ohledně Enolina živobytí.

V krabici leží poměrně velká a pečlivě zabalená kniha. Ještě předtím, než ji otevřu, mi zatuchlý, maličko štiplavý pach naznačuje, že mám co do činění se starým papírem, dřevem, kůží a lepidlem. Je zabalená v jemném papíru a novinách. Když je rozbalím, odhalí se svazek v tmavé kůži pokrytý něčím, co nejspíš kdysi bývalo složitě spirálové zdobením, ale pak se na knize silně podepsala voda. Projede mnou nepatrný úlek. Ta kniha je velmi stará a neměl bych ji brát jen tak do rukou, ale když vidím, že už je stejně poškozená, poddám se tichému vzrušení z toho, že se dotýkám něčeho historického. Hrany neponičeného papíru jsou měkké a zrnité. Velrybářský archiv, který naše knihovna vlastní, mi umožnil vyzkoušet si archivnickou práci a restaurování, takže toho vím dost na to, abych mohl říct, že ta kniha pochází minimálně z počátku devatenáctého století. Kvůli takové knize by si měl člověk sjednat schůzku, aby si ji mohl prohlédnout, ne ji bez varování dostat poštou. Shrnu své papíry do dvou malých kupek, abych na ně mohl svazek položit – je to chabá náhrada za pořádný stojánek, který by si kniha zasloužila, ale postačí to.

Za první stránkou je vložený dopis psaný vodovým inkoustem a tím samým roztřeseným rukopisem.

Vážený pane Watsone,

narazil jsem na tuto knihu při irazbě. Byla součástí většího souboru, který jsem zakoupil na základě svých odhadů. Kvůli poškození je pro mne bezcenná, ale jméno, které jsem v ní našel – Verona Bonnerová – mě přivedlo na myšlenku, že by pro Vaši rodinu mohla být cenná. Je to krásná kniha a já doufám, že u Vás najde domov. Neváhejte se na mě obrátit, pokud budete mít otázky, které bych mohl být schopen zodpovědět.